

слаби искрици на народна сваясть мъждятъ вече на угасване само въ манастиритѣ. Тукъ, въ тъмнитѣ килии, около светитѣ икони, предъ кандилата на нашитѣ Солунски просвѣтителѣ и на тѣхнитѣ първи сподвижници, тлѣе българскиятъ неугасимъ духъ, замиратъ последнитѣ надежди. Въ такава килия крепне духътъ на чувствения Хилендарски монахъ: оня, който пръвъ раздуха загасващитѣ вече искрици; пробуди своето племе и следъ петвѣковния дълбокъ сънъ го призова къмъ свобода, човѣшки права и свѣтлина. Въдъхновенъ отъ свѣтлитѣ завети на Паисия и на неговитѣ първи сподвижници въ полето на родната пробуда — българскиятъ народъ просвѣти и ободри своята покрусена душа, избистри своя погледъ и проумѣ, че той напълно заслужава една по-добра, по свѣтла участъ, едно по-честито бъдеще. Тая именно неугасима вѣра подкрепи страдащитѣ въ най-тежкитѣ народни изпитания; тя ободри, окрили тѣхнитѣ надежди и даде единъ мощенъ полетъ на тѣхнитѣ съкровени копнежи и възжеления. И когато чашата на търпението взе да прелива, българскиятъ народъ се изправи като единъ човѣкъ и поиска да строши оковитѣ на робството и на тиранията. Той издигна къмъ хуманна и просвѣтена Европа своя гласъ — отчаянъ гласъ на изнемогващъ страдалецъ — за свобода, човѣшки права и свѣтлина. Но тоя зовъ за помощъ, за животъ или смъртъ не трогна сърдцата на западнитѣ държавници — тѣ останаха глухи и безучастни къмъ него: още не бѣха се разбрали по между си за наследството отъ „болния човѣкъ“ — отъ подѣлбата на голѣмата Отоманска империя. Но затова пъкъ тоя отчаянъ гласъ изведнажъ процепи небесата и раздуха първитѣ искри на народната пробуда. И тѣ избухнаха въ стихийенъ огънь, който бързо обхвана политѣ на Балкана, обкова обрччитѣ на Черешовото топче и предизвика кървитѣ и пепелищата на Батакъ и Перушица. Мженическитѣ стенания на едно загиващо племе не останаха нечути: тѣ покъртиха сърдцето на оня благороденъ монархъ, който отъ далечинитѣ на своята северна Палмира, както казва Пушкинъ — издигна могща царствена дѣсница и велегласно заяви предъ свѣта: „Не, това повече не може да продължава! Ние не можемъ да търпимъ въ края на 19 вѣкъ да за-